SzemTanú

Kr. e. 100 — Kr. u. 1500

TÖRTÉNELEM NAPILAPSTÍLUSBAN

István, a kir

Szerencsére véget érni látsz
az Európába viszonylag frissen
az általuk „kalandozásoknak” n
járatokkal rendszeresen háborgat
gabb környezetüket. Vezetőik megér
zet tarthatatlanságát, és megtették azo
seket, amelyek ahhoz szükségesek, hogy
illeszkedjen az európai népek közösségé
keresztelkedtek, és igyekeznek átvenni az E
ban elfogadott társadalmi-gazdasági normák

isztogatás az egyházban

Képrombolók, beépített ügynökök

ágbíró császár, Leó, aki e néven immár a harmadik
odó a néhai Nagy Konstantin trónján, eleddig példa
; hadjáratot indított a bizánci birodalom vallási
k megtisztítására. Utasítására az összes temp-
l kell távolítani a szentek képmását, akiknek
Krisztus urunk születése utáni 726. évtől ha-
ssá válik.
n jelenleg még csak találgatják, mi is áll
átterében, de egyre erősebb az a véle-
nyos ideológiai kampány mögött na-
olitikai megfontolások rejlenek. Az
zivárogtatták azt is, hogy belát-
számolásra készül a szerze-
vó „felforgató” elemek
mény kéz politikájá-
etének kül- és
ödő ed-

Megnyílt a Traianus Bevásárlóközpont

Martialis szerint egész Róma egyetlen óriási bolt; hentesek, kocsmárosok, borbélyok rakodnak és tolakodnak ki az utcára, a házak bejáratait is eltorlaszolják. Kétségtelen, hogy a város tényleg tele van boltokkal.

Megégették Husz Jánost

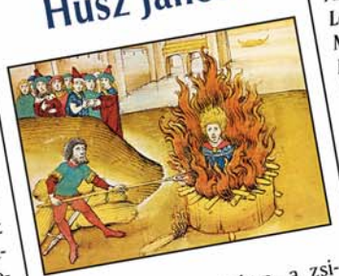

Július 6-án Konstanzban, a zsi-
nat második évében megége
ték Husz János prágai prédik

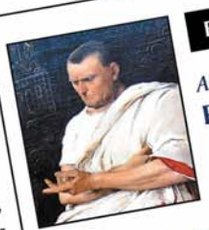

EXKLUZÍ

Aki nyilatkozik:
Poncius Pilátus

A TARTALOMBÓ

Sziklába építenek lakótelepet a pueblo indián
Robin Hood, a körözött rablóvezér
Csekkel fizetnek a kínai kereskedők
Praktikus viselet honfoglaláshoz
A Julianus-expedíció
Megszületett a Messiás?
A pápa a testnevelésről
Asztrológiai gyógyászat
Lelepleződött az álcsászár
Marhahús viking módra
Nemzetközi slágerlista
Várható időjárás Kr. e. 100 – K

tárokat énekelve, Krisz
máglyára, miután e
hallgatták, harm
makacs eret
adták

SZERZŐK
Ábrahám Barna (Á) ■ Bangha Imre (BI) ■ Batta András (B) ■ Benyó Tibor (BT) ■ Csapó Krisztina (CSK)
Csupor Zoltán (CSZ) ■ Dévényi Kinga (DK) ■ F. Dózsa Katalin (FDK) ■ Frenyó Zoltán (F)
Glaser Tamás (GT) ■ Hidán Csaba László (HCS) ■ Kicsi Sándor András (KSA)
Kócziánné dr. Szentpéteri Erzsébet (SZE) ■ Koppány György (K) ■ Kovács Sándor (KS) ■ Kovács Zoltán (KZ)
Kővári Anett (KA) ■ Lichtmann Tamás (L) ■ Madary Kamill (MK) ■ Magyar László András (ML)
Magyarics Tamás (MT) ■ Matuz Edit (MAT) ■ Mojzsis Dóra (M) ■ Négyesi Mária (NM)
Németh György (N) ■ Orbán Eszter (OE) ■ Pálffy László (PL) ■ Ponori Thewrewk Aurél (P) ■ Pap János (PJ)
Püspöki Nagy Péter (PNP) ■ Renner Zsuzsanna (R) ■ Ribáry Márton (RM) ■ Sipka László (SL)
Szikora Katalin (SZ) ■ Szombathy Zoltán (SZZ) ■ Szűcs Tamás (SZT) ■ Takács Ferenc (TF) ■ Vígh Zoltán (V)
Zarándy Zoltán (Z) ■ Zsoldos Attila (ZS)

FŐSZERKESZTŐ
Márton András

SZERKESZTŐ
Orbán Eszter

FŐMUNKATÁRS
Hermann Zsolt

KÉPSZERKESZTŐ
Kalavszky Zsófia
Orbán Eszter

BORÍTÓTERV
Jeney Zoltán

FORDÍTÁSOK
Babits Mihály (Ovidius 34) ■ Faludy György (Ibn Hamdisz 152) ■ Frenyó Zoltán (Li Taj-po 118)
Illyés Gyula (Cao-cse 76, Charles d'Orleans 203) ■ Jékely Zoltán (Dante 160)
Mohay András (A Fiziológus intelmei 119) ■ Moravcsik Gyula (Bölcs Leó 119)
Muraközy Gyula (Juvenalis 14) ■ Sárközi György (Petrarca 203)

Az 1989-ben alapított azonos című periodika felújított, átszerkesztett változata

Minden jog fenntartva, beleértve a sokszorosítás, a nyilvános előadás, a rádió- és televízióadás, valamint a fordítás jogát. A könyv részleteinek vagy egészének, szövegeinek, illusztrációinak bármilyen eljárással, bármilyen célból történő felhasználása kizárólag a kiadó előzetes írásbeli nyilatkozata alapján lehetséges.

A kiadásban együttműködő partner a SzemTanú Alapítvány
© SzemTanú, 2012

TARTALOM

Kr. e. 100 – Kr. u. 100 7

Politika 8 ▪ Közügyek 12 ▪ Gazdaság 16 ▪ Fókusz 19
Tudomány 20 ▪ Divat 22 ▪ Gasztronómia 26
Postagalamb 27 ▪ Hírügynökségi jelentések 28
Exkluzív interjú 30 ▪ Kultúra 32 ▪ Lexikon 38
Fókusz 39 ▪ Környezet 40 ▪ Közügyek 44 ▪ Sport 46
Ajánlatok időutazóknak 48

100–700 49

Politika 50 ▪ Háttér 53 ▪ Politika 54 ▪ Gazdaság 56
Technika 58 ▪ Tudomány 61 ▪ Fókusz 62 ▪ Divat 64
Gasztronómia 68 ▪ Postagalamb 69
Hírügynökségi jelentések 70 ▪ Exkluzív interjú 72
Kultúra 74 ▪ Lexikon 80 ▪ Egyház 81 ▪ Környezet 84
Közügyek 86 ▪ Sport 88 ▪ Ajánlatok időutazóknak 90

700–1000 91

Politika 92 ▪ Közügyek 98 ▪ Gazdaság 102
Tudomány 104 ▪ Divat 106 ▪ Gasztronómia 110
Hírügynökségi jelentések 112 ▪ Exkluzív interjú 114
Kultúra 116 ▪ Lexikon 122 ▪ Postagalamb 123
Környezet 124 ▪ Közügyek 128 ▪ Sport 130
Ajánlatok időutazóknak 132

1000–1300 133

Politika 134 ▪ Háttér 137 ▪ Egyház 138
Gazdaság 142 ▪ Tudomány 144 ▪ Felfedezők 148
Képregény 149 ▪ Divat 150 ▪ Gasztronómia 152
Postagalamb 153 ▪ Hírügynökségi jelentések 154
Exkluzív interjú 156 ▪ Kultúra 158 ▪ Lexikon 166
Környezet 168 ▪ Hihetetlen 169 ▪ Közügyek 170
Sport 172 ▪ Körözés 174

1300–1500 175

Politika 176 ▪ Háttér 179 ▪ Politika 180
Egyház 183 ▪ Közügyek 184 ▪ Gazdaság 186
Tudomány 188 ▪ Divat 190 ▪ Gasztronómia 194
Postagalamb 195 ▪ Hírügynökségi jelentések 196
Exkluzív interjú 198 ▪ Kultúra 200 ▪ Lexikon 206
Páros oldal 207 ▪ Környezet 208 ▪ Szabadidő 210
Közügyek 211 ▪ Sport 214
Ajánlatok időutazóknak 216

Öröknaptár 217

Címmutató 218

A képek forrásai 222

SzemTanú

I. ÉVFOLYAM • 1. SZÁM

Kr. e. 100 – Kr. u. 100

Háború a Közel-Keleten

Jeruzsálem a pusztítások előtt

Júdeában volt ugyan király, II. Agrippa, de valójában a római helytartó uralkodott, aki Cæsareában nyíltan támogatta a zsidók ellen fellépő görög és szír telepeseket. A zelóták – Izrael bosszúállói – egyre nyíltabban készültek országuk felszabadítására. Amikor a helytartó, Gessius Florus Cæsareában a zsidók ellenében a szíreket tette a város uraivá, és ők a város zsinagógáját is megtámadva elűzték a zsidókat – a helytartó pedig el akarta foglalni a Templomot –, a felháborodott nép elűzte őt. Ezzel kitört a zsidó háború néven ismeretes lázadás.

Folytatás a 9. oldalon

A vörös szemöldökűek lázadása

Kiküldött tudósítónk jelenti Kínából

Kr. u. 23. október 4. A felkelők a keleti oldalon, a falon áttörve betörtek a kínai fővárosba, Csanganba. Néhány órás kemény harc után napnyugtára négy mérföldet nyomultak előre, és elérték a császári palotát. Másnap, miután a fővárosban is számosan csatlakoztak hozzájuk, megkezdődött a palota ostroma, ami végül egész napon át tartott. A trónbitorló Vang Mang nemcsak fegyvereseit vetette be ellenük, hanem mágikus eszközökhöz is folyamodott, például a böjthöz. Úgy látszik, sikertelenül. A következő nap hajnalán ugyanis kocsiján kihajtott a Vízben Fürdő Teraszra, és ott ezernél alig több testőrével védőállásba helyezkedett. Mindaddig sikerrel tudták védeni magukat, amíg nyilaik mind egy szálig el nem fogytak. Ekkor karddal kézitusába bocsátkoztak, amely viszont már egyértelműen a túlerőnek kedvezett: a felkelők késő délutánra bevették a teraszt, ahol Vang Mangot és híveit kegyetlenül legyilkolták. ■ **KSA**

Folytatás a 8. oldalon

A zsarnok szelleme

Változások Dáciában?

Meghalt a dák birodalom korlátlan ura, Burebista, aki népét – egy Dekaineosz nevű pappal együttműködve – szokatlan engedelmességre bírta, úgyhogy szinte istenként tisztelték őket. Ez a nép, bár különösen szerette az italt, Burebista parancsára még a szőlőtőkéket is kivágta. Az uralkodó a dákoktól megkövetelte a feltétlen engedelmességet. Az ingerlékeny, állandóan támadó kedvű Burebista igen veszélyes szomszédnak számított a birodalom határa mellett. Ha forrásaink nem tévednek, az isteni Cæsar meggyilkolásának esztendejében „néhány lázadó megbuktatta" Burebistát. Elfogták a dákok megdönthetetlennek hitt teljhatalmú urát – aki egy dicsekvő feliratán „első és legnagyobb uralkodónak" nevezte magát –, majd foglyul ejtése után, talán társai elrettentéséül, talán múltbéli túlkapásai miatti fölháborodásukban, rövid úton kivégezték. Kérdés azonban, ezzel eltávozott-e a kivégzett zsarnok szelleme is, és ha igen, megszabadultunk-e tőle örökre... ■ N

Pénzen vett voksok

Választási visszaélések történtek az idén is, L. Aurelius Cotta és L. Manlius Torquatus konzuli évében, vagyis Kr. e. 65-ben. A következő év kijelölt konzuljairól, P. Autroniusról és P. Sulláról kiderült, hogy vesztegetéssel akarták hivatalukat megszerezni. A vizsgálat szerint a főtisztviselőket fejenként 4-4 millió sestertiusszal – melynek értéke azonos körülbelül ugyanennyi gramm ezüstével – akarták megvásárolni. Szerencsére a jelenlegi konzul, Aurelius Cotta résen volt, így a vesztegetők lelepleződtek. Elestek a konzuli hivataltól, és bíróság elé állították őket. Példás ítéletet várunk! ■ N

A TARTALOMBÓL

Róma lángokban! . . . . . 8. OLDAL
Megszületett a Messiás? . . . . . 11. OLDAL
Két várost fenyeget a Vesuvius . . . . . 13. OLDAL
Káosz az egészségügyben . . . . . 14. OLDAL
Vénusz szolgálólányai . . . . . 15. OLDAL
A selyemkapcsolat . . . . . 18. OLDAL
Divatháború a szenátusban . . . . . 23. OLDAL
Császári Zenehivatal Kínában . . . . . 32. OLDAL
Indiában hódít a lapos tető . . . . . 40. OLDAL
Olimpiai előzetes . . . . . 47. OLDAL

EXKLUZÍV

Aki nyilatkozik:

Poncius Pilátus

Interjú a 30. oldalon

Nem enyhül a lakásmizéria

Egyes politikusok ezt is meglovagolják

Róma nemcsak a Forumból, a Colosseumból, a díszes márványtemplomokból és középületekből áll. Ezek az épületek kétségtelenül a többi fölé magasodnak, mégsem ezek jellemzőek a városra. Néhány adat kellőképpen érzékelteti, hogy – ha Augustus büszkén mondogatta is, hogy fából és agyagból épült város fölött vette át az uralmat, és márványból épült metropolist hagyott maga után – valójában nem számíthat luxusviszonyokra az, aki megfelelő vagyon nélkül kíván a birodalom fővárosában megtelepedni.

Nos, Róma 13,7 négyzetkilométernyi területén egymillió ember él, ráadásul több mint a felük e terület mintegy egyharmadán zsúfolódik össze. A város szívében a népsűrűség meghaladja az 150 ezer főt négyzetkilométerenként. Ilyen zsúfolt nyomornegyedekkel sajnos világszerte egyre több városnak számolnia kell a jövőben.

A zsúfolt és szinte elviselhetetlenül büdös város megpróbál fölfelé terjeszkedni. Egyre több bérkaszárnya épül, még tizenkét emeletesek is, így aztán a szűk utcákat 35 méterre nyúló bérházak árnyékolják be. Augustus ugyan 21 méterben maximálta a házak magasságát, de nem sokat ért vele: az építkezési vállalkozók betartották az előírt magasságot, de ezen belül hét emeletet tömörítettek össze – e házakban a bérlők máig a mennyezetbe verik a fejüket. A lakásokat a belső udvarról vagy a függőfolyosóról lehet megközelíteni, általában egy szobából állnak, amelyik ritkán nagyobb 10 négyzetméternél. Egy emeleten általában 25, egy egész házban pedig átlagosan mintegy 150 lakás található, vagyis könnyen kiszámítható, hogy egy-egy bérházban több mint ötszázan laknak!

E nyomorúságos odúk bére viszont nagyon magas, ami olykor még kapóra is jön egynémely jeles politikusunknak: Cæsar és Augustus például azáltal is növelte népszerűségét, hogy a kisembereknek egy évre elengedte a lakbérfizetést. ■ N

Naptárzavarok nyomában

Tudósítónk jelenti Alexandriából

Alig több mint egy évtized múlt el a dicsőséges actiumi csata (Kr. e. 30 után). Azóta – egész Egyiptommal együtt – ez a milliós város is a nagy Római Birodalom része. Itt, ebben a régi kultúrközpontban, ahol Eratoszthenész földmérő, Eukleidész matematikus, Arkhimédész fizikus, Hérón feltaláló, Ktészibiosz órás, továbbá festők, szobrászok, írók, költők egész sora élt és alkotott, most Szoszigenész csillagász naptártervezete keltett nagy feltűnést.

Ismeretes, hogy Egyiptomban a papság másfajta, pontosabb naptárt használ, mint a köznép. Mindkét naptárban 12, egyenként kerek 30 napból álló hónap van, a tizenkettedik után öt pótnappal – a papi naptárban azonban négyévenként nem öt, hanem hat a pótnapok száma. A papok szerint erre az Ízisz-Szóthisz csillag (Szíriusz) figyelése útján jöttek rá.

Számunkra, nem egyiptomi rómaiak számára az is köztudomású, hogy a római naptár már tűrhetetlen módon eltér a természetben tapasztalható, szabályosan visszatérő események járásától. A naptári aratási ünnepek idején például még alig sarjad ki a földből a vetés. Egy itt élő tudós, Szoszigenész csillagász a közelmúltban olyan naptártervezetet dolgozott ki, amelynek bevezetése véglegesen rendezhetné a Római Birodalomban a hanyagságból összezavart naptár kérdését, és hosszú évszázadokra biztosítaná ennek pontosságát, vagyis együtt futását a természettel. Ennek a tervezetnek az a lényege, hogy az egyiptomi 30 napos hónapokhoz az öt, illetve hat pótnapot egyenletes elosztásban adnák, így a hónapok felváltva lennének 30, illetve 31 naposak. Az egyik hónap csak minden negyedik évben kapna egy pótnapot.

Úgy hírlik, urunk, Imperator Julius Cæsar kedvezően fogadta a tervezetet. Szenátusi források szerint Szoszigenész csillagászt imperátori rendelkezés Rómába hívatta... ■ P

Káosz az egészségügyben

Orvosok és honoráriumok

Köztudomású, hogy Rómában, de szerte a birodalomban is, bárki, aki akar, gyógyító tevékenységet végezhet. A képzés – ha egyáltalán van ilyen – csak magániskolákban folyik; az orvosok városi társaságainak, a collegiumoknak pedig nincs elég erejük ahhoz, hogy körzeteikből kiseprűztessék a sarlatánokat, borbélyokat, kuruzslókat, ráolvasókat.

Ráadásul az orvostársadalom is megosztott: a servus medicusoktól, vagyis a rabszolgaorvosoktól a tabernáikban, boltjaikban tevékenykedő szabad orvosokon át a gladiátoriskolák és a hadsereg fix fizetésű doktoraiig, a fürdő-, cirkuszi, városi és udvari orvosokig, az Augustustól szobrot kapott Antonius Musától Scurráig, a kenetkészítő unguentariusig számtalan féle-fajta ember és rabszolga foglalkozik gyógyítással. S ne is beszéljünk arról, mennyiféle specialista, szakorvos működik a városban: szemészek, fogászok, fülészek, bőrgyógyászok, szőr- és hajorvosok. Nincs mit csodálkozni azon, ha napról napra egyre többen halnak meg.

A honoráriumok között is elképesztő a különbség: némelyik bódéban csak egy ast kérnek egy foghúzásért, másutt egy sestertiust egy vizitért. A császári orvosok jövedelme eléri az évi 300 ezer sestertiust is. Egy bizonyos Stertinius doktorról pedig, aki Claudius császár idején élt, azt beszélték, hogy csupán magánpraxisával összeszedett 800 ezer sestertiust. Itt lenne hát az ideje, hogy kormányzatunk szabályozza az orvosok működését, s rendet teremtsen zavaros egészségügyünkben. ■ ML

Javul az élelmiszer-ellátás

Hosszabb ideje izgatottság jelei tapasztalhatók a római proletariusok körében. A romló élelmiszer-ellátást a hatóságok nem pótolhatják a cirkuszi játékok számának növelésével. Az ember végtére is kenyérrel és cirkusszal él, kenyér nélkül viszont éhes, mi több, elégedetlen. Ezért jelenthetjük nagy örömmel, hogy az Alexandriából érkezett gabonaszállítmány váratlanul befutott Puteoli kikötőjébe. Az összesereglett tömeg már messziről felismerte az alexandriai hajók jellegzetes vitorláját, és hangos üdvrivalgással fogadta a zsákok partra hordását. A gabona most korszerű raktárakban vár elosztásra, ezekben egyébként évi 20 millió mérő gabona tárolására van lehetőség. Jöhetnek tehát az új szállítmányok! ■ N

Csend a lelke

Róma utcái közismerten szűkek és kanyargósak, s ráadásul állandóan hatalmas tömeg hömpölyög rajtuk. Mivel a rómaiak és idegenek még akkor is akadályozzák egymást abban, hogy az utcán lökdösődés nélkül keresztülvergődjenek, ha gyalog járnak, könnyen elképzelhető, hogy a szekerek és kordék végképp eltorlaszolnák a város valamennyi útvonalát. Bölcs intézkedés volt tehát az isteni Julius Cæsartól, hogy elrendelte: a teherhordó szekerek és kocsik csakis az éjjeli órákban hajthatnak be a városba.

Az éjszakai áruszállítás azonban, ha lehet, még lehetetlenebb állapotokat teremtett. A vékony falú bérházakban korábban csak napközben kellett megsüketülni az utca zajától, most már éjszaka sem lehet békében aludni. Joggal panaszkodik erről Juvenalis. N ■

Hisz álmot a bérelt
szállás nyújt-e? Vagyonba kerül Rómában az alvás!
Innen a baj. Ha szekér dörög át, kanyarogva a keskeny
utcán, s szitkokat ont – míg áll csordája – a hajcsár,
még Drusus vagy a tengeri borjú is felijedne!

Ma is megfeszíttetné a názáretit

Interjú Poncius Pilátussal

Néhány évvel ezelőtt nagy port vert fel a Római Birodalom Júdea tartományában az a bírósági per, melynek fővádlottja egy bizonyos názáreti Jézus volt. A perről és a kivégzett vádlottról sokféle mendemonda kering, egyesek koncepciós politikai ügyet emlegetnek, mások prófétát, sőt messiást látnak a kivégzettben. Mivel lapunk a valóság kendőzetlen feltárását tartja legfontosabb feladatának, az igazság nyomába eredve galliai házában felkerestük a per egykori főbíráját, a halálos ítéletet kimondó Poncius Pilátust. Júdea és Szamaria nyugalmazott helytartója, a közélettől visszavonult katona szerény, húszszobás háza kapujában fogadott „Íme, egy ember!" köszöntéssel. Mint kiderült, ez kedvenc szavajárása. A mintegy ötvenéves, szikár, csontos férfi összenőtt szemöldöke alatt résnyire összehúzza a szemét, mintha vádlottat hallgatna ki. Pillantása szúrós, gyanakvó. Röviden, katonásan pattogó szavakkal szól, s amikor a zsidókat említi, hideg, gúnyos fény villan a szemében.

SzemTanú: Először is júdeai kormányzóságának idejéről kérdeznénk. Vannak, akik határozottan úgy vélekednek, hogy ön a másoknál alkalmazott módszereket egy az egyben ültette át a zsidókra is – és ezzel, finoman fogalmazva, megbántotta identitástudatukat.

Pilátus: Tíz éven át töltöttem be Júdea és Szamaria birodalmi helytartói tisztét. Kormányzóságom ideje alatt rend és fegyelem uralkodott a rám bízott tartományban. Elvem: a Római Birodalom érdeke mindenekelőtt. Tisztában voltam vele, hogy a zsidók számára Jeruzsálem és a Templom mindennél fontosabb, ezért – hogy csökkentsem a zsidó befolyást – székhelyemet áttettem Cæsareába, a római szellem városába. Templomot emeltettem Tiberius tiszteletére, melyet a cæsareaiaknak ajándékoztam. Hadd lássák a zsidók, hogy nem az ő templomuk az állami és vallási élet központja, hanem a római császáré. Fő célom Jeruzsálem politikai pozíciójának meggyengítése volt. Vallási kérdésekben nem tartottam ugyan illetékesnek magam, de tennem kellett valamit a zsidók megrögzött makacssága ellen, amellyel elutasították vallásunk jelképeinek elfogadását. Számomra nem vallási, hanem politikai ügy, hogy mindenütt jelen legyenek a császár jelvényei és isteneink képmásai. Más tartományokban ez természetes, és nincs is gond vele. A zsidók azonban megátalkodottan szembeszegültek, amikor a császár képmásával díszített római hadi jelvényeket bevittem Jeruzsálembe. Úgy kellett őket éjszaka becsempészni a városba.

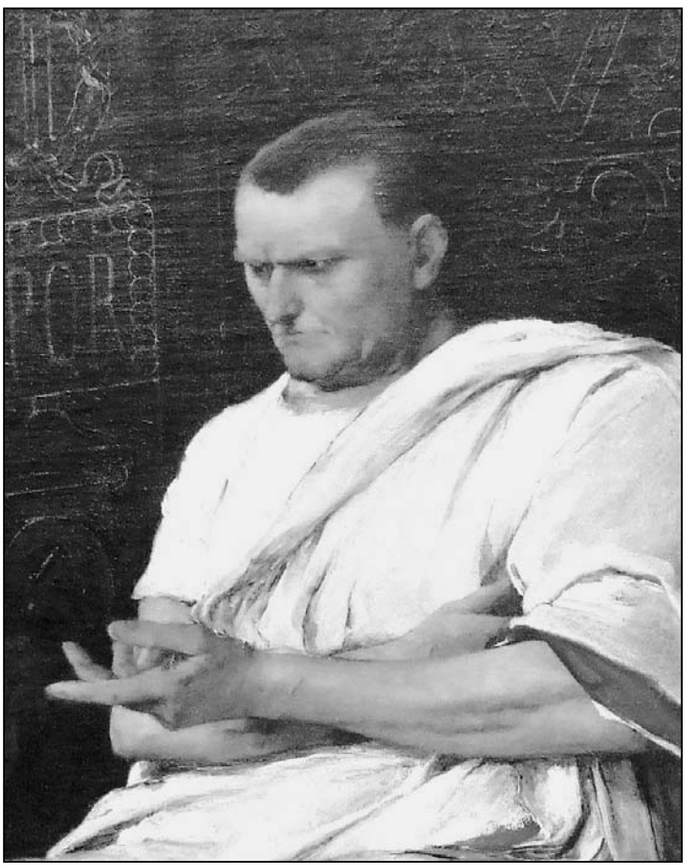

SzemTanú: Tudomásunk szerint az ön közvetlen környezetében is voltak olyan tanácsadók, akik már idejekorán többször intették: ne ingerelje a zsidókat, mert képesek fellázadni egy istenképmás miatt. Még saját királyuk, Heródes idején is lerombolták a Templom falára szegezett sast.

Pilátus: Igaz, hogy figyelmeztettek, de azt válaszoltam nekik, hogy egy római semmilyen körülmények között nem hátrál meg a láthatatlan semmit imádó, fanatikus zsidó lázadók követelései előtt. Ezért azután könyörtelenül leszámoltam a szembeszegülőkkel, és a szamaritánusok ellen is a fegyverek erejével léptem fel. Azt akartam, Rómában azt mondják rólam: Íme, egy ember, aki rendet tart a rábízott tartományban!

SzemTanú: A kompromisszumot nem tűrő, rideg és kegyetlen rendcsinálás azonban általában csak lázadást szül. Egyesek szerint Róma akkor politizált okosan, amikor – helyt adva a zsidók panaszainak – visszahívta önt Júdeából.

Pilátus: Ez az, amire mind a mai napig fájó szívvel gondolok vissza. Vitellius, Szíria legátusa elhitte a zsidók panaszait, és ahelyett, hogy fegyverrel teremtett volna rendet, amiben teljes erőmmel segítettem volna neki, visszahívatott. Ez volt a hála azért, hogy egész életemben, a legfelelősségteljesebb posztokon, híven és önfeláldozóan szolgáltam a császárt. Kezembe nyomtak egy kitüntetést, és kényszernyugdíjjal Galliába száműztek.

SzemTanú: Úgy látom, még ma is bizonyos sértettség beszél önből. Mintha nem értene egyet azzal a vélekedéssel, hogy a mostani, pattanásig feszült helyzetben Róma számára is kétségtelenül hasznosabb a békesség. Persze ismerjük az újabb híreket: Júdeában időről időre fellángol az elégedetlenség, ami előbb vagy utóbb lázadáshoz vezethet.

Pilátus: Ezek a hírek is azt erősítik meg szerintem, hogy egy erős kezű emberre lenne szükség ebben a viszályoktól terhes térségben. De ezekre a kérdésekre csak az elkövetkezendő évek történései tudnak választ adni.

SzemTanú: Kérem, beszéljen arról, hogyan látta akkor és hogyan látja ma az úgynevezett Jézus-pert.

Pilátus: Íme, egy ember! Története szintén azt példázza, menynyire nehéz a zsidókkal bánni. Kormányzóságom hetedik éve táján történhetett. Jelentést kaptam, hogy Jeruzsálembe érkezett egy zsidó, bizonyos názáreti Jézus, aki úgy viselkedik, mint a régi próféták. Évek óta járja az országot, prédikál, ostorozza a bűnöket, betegeket gyógyít, állítólag csodákat is tesz, tanítványokat gyűjt maga köré, és tanai már-már veszélyesen széles körben kezdenek elterjedni. Köztudomású, hogy a zsidók között igen gyakran tűnnek fel próféták, sőt magukat királyi vérből származónak kiadó álmessiások is. A zsidók évszázadok óta várják a felkent király-messiást, aki majd újraegyesíti a széthullott országot. Erre politikai okokból figyelnem kellett, hisz egy egységes Júdea veszélyes tűzfészek lehet a Birodalom testében. Viszont az újabb idők prófétái már nem az evilági királyságot hirdették, hanem az isteni büntetést, a túlvilági megváltást és a feltámadást. Ez a teológiai messiás számomra egyáltalán nem tűnt veszélyesnek, ezért nem is kívántam vele foglalkozni.

SzemTanú: Hogyan lehetséges, hogy ennek ellenére mégis bíróság elé került az ügy?

Pilátus: A római helytartóság nem foglalkozott Jézussal; a zsidó papi tanács – a szanhedrin – viszont annál inkább. Mivel náluk az állam és a vallás egy és ugyanaz, ezért az ő szemükben a vallás elleni támadás egyúttal az államrend ellen is irányul. Az istenükkel kapcsolatos bármiféle egyéni vélekedés a papi tanács tekintélyét csorbítja, ezért állam elleni árulásnak minősül. Jézus pedig nem kevesebbet állított magáról, mint hogy ő Isten fia!

RÓMAI RABSZOLGAVÁSÁR ÉS AUKCIÓ

A GAZDASÁG MOTORJA

FIZIKAI ÉS SZELLEMI MUNKÁRA ALKALMAS, ERŐS ÉS EGÉSZSÉGES RABSZOLGÁK.
GALL, GERMÁN, TRÁK, EGYIPTOMI ÉS KELETI HÁBORÚS FOGLYOK

FIZIKAI MUNKA 1. CATASTA	HÁZIMUNKA 2. CATASTA	SZELLEMI MUNKA 3. CATASTA
BÁNYÁBA MEZŐGAZDASÁGBA ÉPÍTKEZÉSRE KERÁMIAGYÁRTÁSHOZ	SZOLGÁLÓK TAKARÍTÓK SZAKÁCSOK BORBÉLYOK	KELETI TANÍTÓK ÍRNOKOK ORVOSOK ZENÉSZEK

SZÁRMAZÁSI ÉS MINŐSÉGI GARANCIA • RÉSZLETES ÁRUISMERTETŐK • TEMATIKUS FÓRUMOK

AZ AUKCIÓN A LEGMAGASABB ÁRAT KÍNÁLÓ VEVŐ VIHETI EL AZ ÁRUT!

Drága selyem helyett rongypapír

A kínai Caj Lun, a császári udvar egyik embere – valószínűleg Kr. u. 105 körül – feltalálta a rongypapírt. Az íráshoz használt drága selyem helyettesítésére keresett valamilyen olcsóbb megoldást. Feltehetőleg figyelembe vette a Thaiföld északi részén követett gyakorlatot – ott már régóta készítettek papírféle anyagot, eperfa hamulúgban kifőzött kérgéből. Caj Lun is eperfa kérget vett alapul, de azt kenderrel és használt rongygyal egészítette ki. A híg pépből azután merítéssel és szárítással nyerte a papírt. A technológia persze a legszigorúbban őrzött titoknak minősül. Kételkedő vélemények szerint azonban a kenderből készült papír Kínában legalább 150 évvel korábban ismert volt és Caj Lun legfeljebb csak tökéletesítette az eljárást. Megjegyzendő az is, hogy az egyiptomiak már Kr. e. 3500 körül készítettek papiruszt, igaz ez viszonylag kevéssé volt tartós és időtálló. ■ **SL**

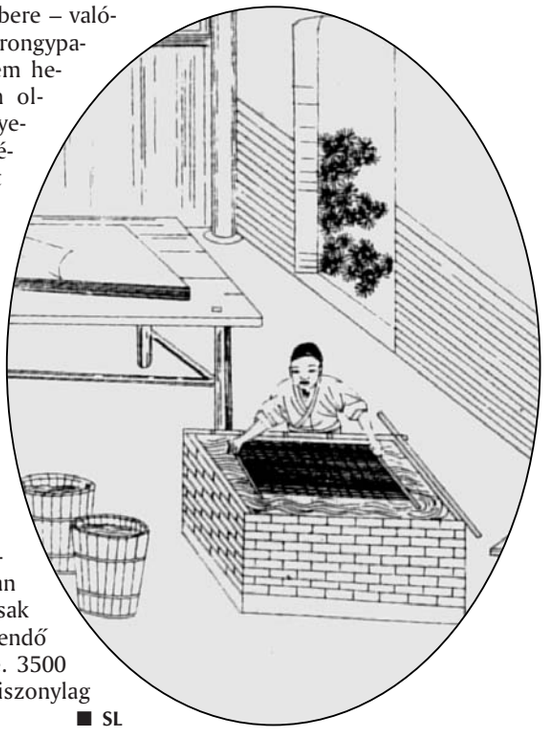

Aranygyár

Filozófia vagy szélhámosság?

A panopoliszi Zószimosz könyve (megjelent 332-ben), a *Kheirokméta (Kézművességek)* nagy vihart kavart. A tudós azt állítja, hogy az anyagot részecskéinek átrendezésével egyik állapotából a másikba tudja változtatni. A kissé nehezen érthető munkából, amiben egy ősi, de Zószimosz által most „khemeiá"-nak elkeresztelt tudományról van szó, az is kiderül, hogy lombikban ember, „anthróparion" is előállítható. Mindez óriási lelkesedést keltett mind az aranyszűkében lévő politikusok, mind pedig a meddő asszonyok körében, míg ki nem derült, hogy csak Zószimosz allegorikus fejtegetéseit értették félre az olvasók, s hogy a könyvben emlegetett „anthróparion", vagyis emberke, a homunculus csupán a képzetek birodalmában létezik. Mindenesetre akadnak jó páran, akik szerint Zószimosz könyve alapján valóban készíthető arany, éppúgy, ahogy azt az ősi egyiptomi Kleopátra-, Hermész- vagy Apolló-fedőnevű kéziratok ígérik. ■ **ML**

Műszaki érdekességek

Skandináviában megvasalt siklófelületű korcsolyákat kezdenek alkalmazni. *(200 körül)*

♦

Kínában vasból készült függőhidak épülnek. *(250 körül)*

♦

Kínában általánossá válik a hajóiránytű használata. *(380 körül)*

♦

Indiában újszerű technológiát alakítottak ki a nyerscukor-gyártásra: a cukornád nedvét kipréselik, majd főzéssel besűrítik. A nádcukor csak 627 után válik ismertté Európában Hérakliosz keletrómai császár révén, aki a perzsa király elleni háborúban zsákmányolt ebből az édességből. *(300 körül)*

♦

Egyre szélesebb körűvé válik Európában – egy ősi találmány – a vízikerék és az ezzel a technikával működtetett malmok használata. *(300-as évek)*

♦

Kallinikosz görög építőmester feltalálta a „görögtüzet", egy új, nagy hatású gyújtóelegyet, aminek az ellenségre gyakorolt lélektani hatása sem lebecsülendő. *(678-ban)*

♦

Koreában, Kínában és Japánban fa vagy fém nyomódúcokat használnak képek és szövegek nyomtatására. *(500-as évek)*

♦

Északkelet-Spanyolországban feltalálták a nagyobb teljesítményű vasgyártásra alkalmas, első aknás kemencét, a „katalán olvasztó"-t. *(700 körül)* ■ **SL**

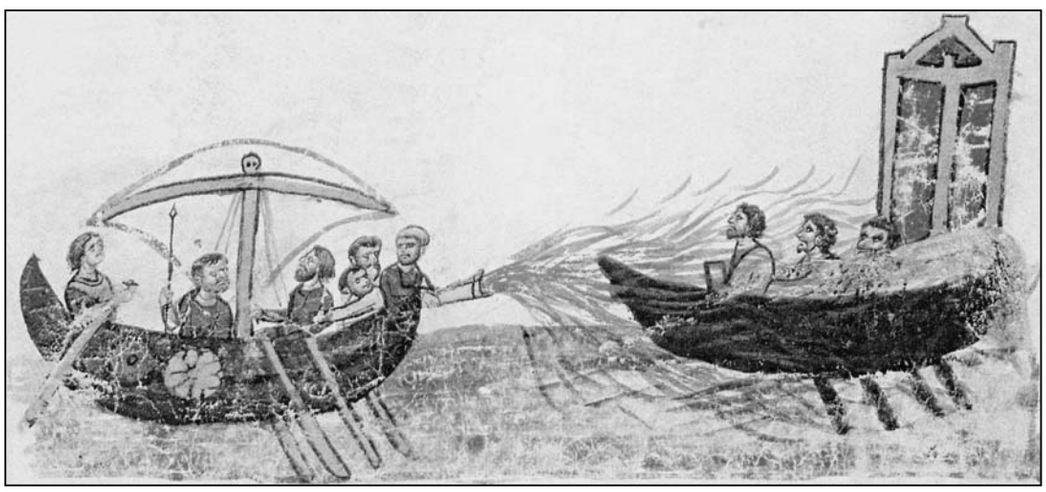

Döbbenetes hatású fegyver a görögtűz

Megnyílt a Traianus Bevásárlóközpont

Épületegyüttes a domb tövében

Rómában egymást érik a boltok, mégis újabb és újabb üzletek nyílnának úton-útfélen, amelyeknek a sűrűn beépített belváros már nem tud helyet adni.

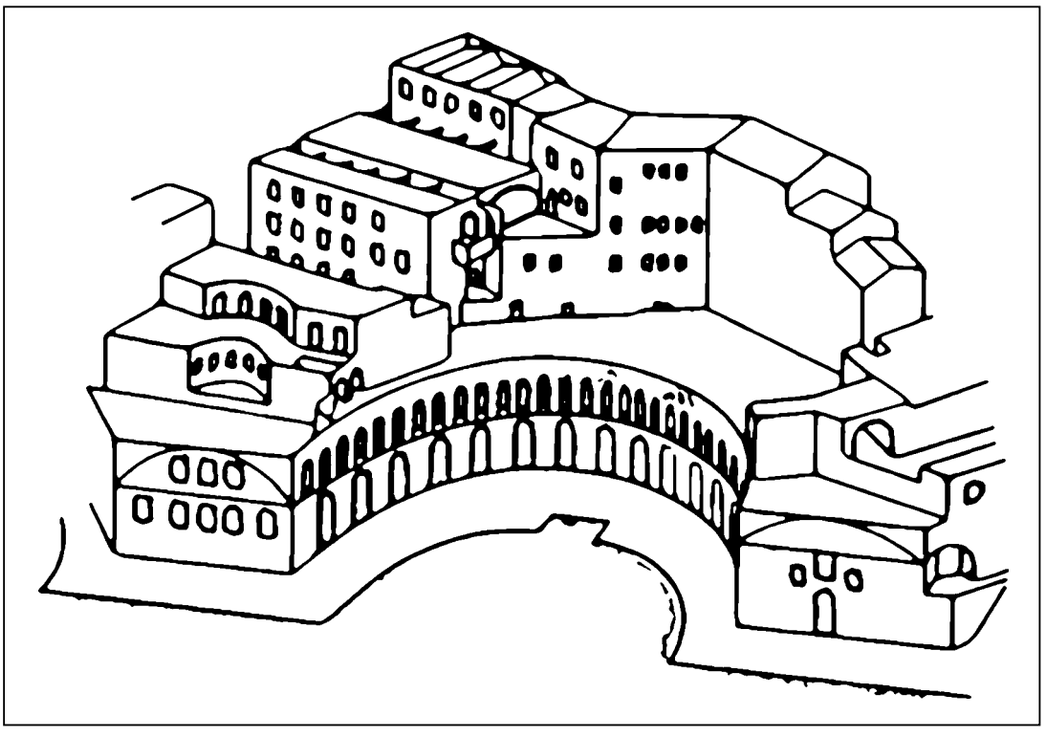

A felmerülő piaci igényt kiválóan felismerve Traianus császár költséget és energiát nem kímélve többszintes, közel 150 üzletet, műhelyt és irodát befogadó bevásárlóközpontot emeltetett közvetlenül saját fóruma mellett, a Quirinalis-domb lábánál. A csúcstechnológia alkalmazásával megvalósított többfunkciós központ nagyságban és igényességben messze felülmúlja az eddig ismert hasonló épületeket. A fórum építésekor a domb nyugati lejtőjét részben lebontották, és ez a nagyszabású épületegyüttes a támfalai, az utcái, a lépcsői és a teraszai rendszerével most beépül a domboldalba, szinte megtámasztja azt.

Az üzletközpont alaprajzi elrendezése tiszta, világos. A közepén végigfutó út, a Via Biberatica két egységre osztja: a fórum mellett épült kétszintes, árkádos üzletsorra, valamint az utca másik oldalán teraszosan fölé magasodó központi üzletcsarnokra (aula coperta, aula Traiani).

A kétszintes üzletsor széles utca mentén követi a fórum félkörös bővítményének, exedrájának vonalát, oszlopsora mögött pedig tabernák rejtőznek, melyek alig nagyobbak egy kamránál. Ezekben az apró boltokban bort és gyümölcsöt árulnak. A félköríves tabernasor két végét egy-egy szintén félköríves, kisebb, többfunkciós aula zárja, melyeket emeleti ablaksor világít meg. A helyiségek fala tufából, boltozata téglából épült, padozatát fekete-fehér, geometrikus mintájú márvány burkolja.

Túloldalt a 32×8 méteres központi üzletcsarnok gyakorlatilag egy emelet magasságban elhelyezkedő fedett utca, két oldalán árkádos üzletsorral, fent pedig végigfutó galériákkal, melyekről szintén üzletek vagy irodák nyílnak. A nagy csarnokot a Via Biberaticáról nyíló kis üzletek irányából, meredek lépcsősoron feljutva lehet megközelíteni. A lépcső a hegy felőli oldalon újabb, teraszos emeletre vezet, ahol luxuscikkeket árusító üzleteket találunk. Az üzletek bejáratait travertin ajtókeretek hangsúlyozzák, a falakat pedig gipszstukkó fedi.

A két épületszárnyat a fedett utca felett hat nagy öntött beton keresztboltozat köti össze, melyek az emeleti üzletsor téglapilléreire támaszkodnak. A galéria-folyosókat nyitott támívek hidalják át. A tervezésre felkért neves építésznek, a damaszkuszi Apollodorusnak szemmel láthatóan nem volt szüksége arra, hogy hellenisztikus elemekkel díszítse a tereket, maguk a tiszta, világos szerkezetből adódó formák tagolják az épületet. A beépítés hat szinten lépcsőzik tovább a hegyoldalon felfelé, de már nem követi a fórum által meghatározott félkörformát, hanem szabadon felkúszik és beolvad a Quirinalis városnegyedébe.

Nyüzsgő, élettel teli bevásárlóközpont jött létre. Mindenfelé cégéreket, domborműves cégtáblákat aggatnak ki, színes plakátokat festenek a falra, melyeken részletes rajzok mutatják, mit találunk, ha belépünk az üzletbe. Gyakran magát a tulajdonost és egész háza népét ábrázolják, máskor isteneket és isteni jeleneteket – így próbálják felhívni a figyelmet az üzletre, és becsalogatni az arra járókat. Mindazonáltal a boltosok nem restellnek kiállni az ajtóba, és hangos szóval kínálgatni portékájukat. Szünnap nincs, kora reggeltől késő estig virágozhat az üzlet. ■ KA

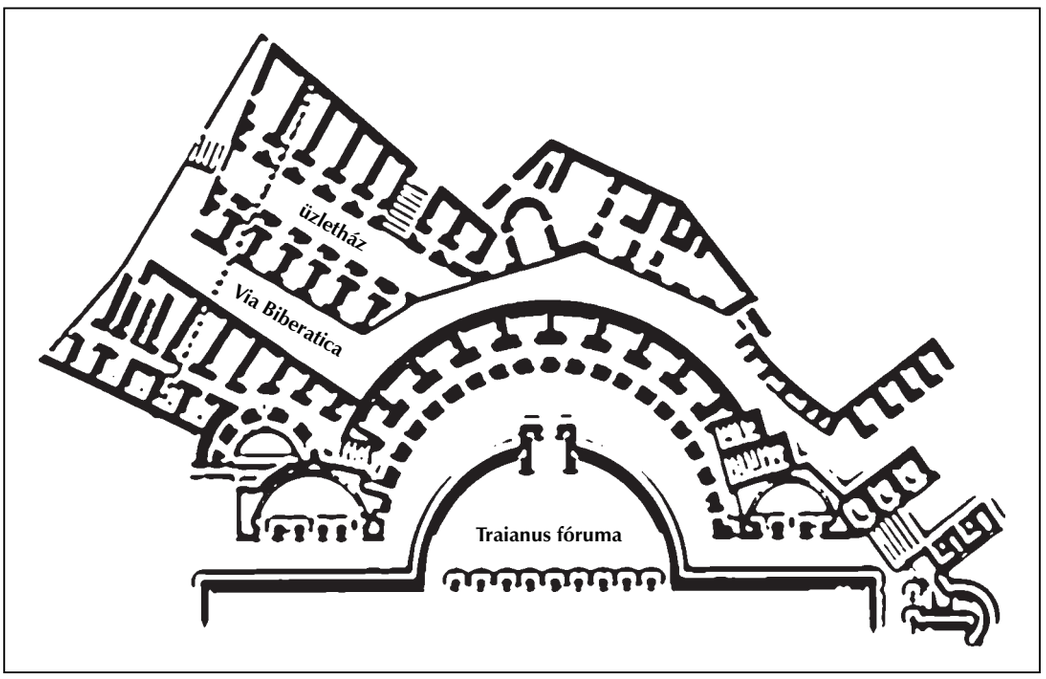

Botrány Bizáncban

Császárgyilkos a ruháskosárban

Bizánc jól értesült udvari köreiből újabb információk szivárogtak ki Theophanó császárné viselt dolgairól. Azt már eddig is sejtettük, hogy a megboldogult II. Rómanosz császár nem a nemes hölgyek szépségversenyén ismerte meg ezt az asszonyt (amiként a hivatalos verzió szólt), hanem egy kocsmában – egyes egyének merészségükben bordélynak nevezték ezt az intézményt – , ahol Theophanó apja, egy bizonyos Kratenosz volt a tulaj. A nő különös praktikákkal elcsavarta az amúgy is kicsapongó ifjú császár fejét, aki végül elvette őt feleségül. Theophanó, bekerülvén a birodalom legfelső köreibe, nem átallotta az anyacsászárnét és férje öt leánytestvérét kitúrni a palotából: a leányokat egymástól is elszakítva kolostorokban helyeztette el, az öreg császárnét pedig házi őrizetben tartotta.

Mindezt eddig is tudtuk, vagy legalábbis sejtettük. Újabban azonban már vérfertőzésről is beszélnek. Kiderült ugyanis, hogy Theophanó megözvegyülvén olyan új férjet választott Niképhorosz Phókasz személyében, aki egyik gyermekének keresztapja, s ezért házasságuk hivatalosan úgy minősül, mintha vérrokonok között köttetett volna. Phókasz tagadja ezt, sőt egy tanút is állított, aki azt vallja, hogy a gyerek keresztapja valójában Phókasz atyja volt, Athanasziosz pátriárka azonban ezt a védekezést nem fogadta el, és súlyos penitenciát kívánt mérni rá.

Furcsa azonban, hogy mindeme részletek csak azután kerültek nyilvánosságra, hogy Theophanó legújabb szeretője, Ióannész Tzimiszkesz segítségével ismét megözvegyült. Tervet szőttek a császár megölésére: női ruhába öltözött fegyvereseket rejtettek el a női lakosztályban, ahová egy ruháskosárba bújtatva magát Tzimiszkeszt is felhúzták. Az még érthető, hogy az ifjú császárné inkább a dalias Tzimiszkeszt választotta az öreg, rút és enyhén púpos Phókasz helyett, azt azonban semmi sem menti, hogy Phókaszt halála előtt állítólag válogatott kínzásokban részesítették. Mindenesetre jelentős változások várhatók a bizánci hierarchia csúcsán: jól értesült körök szerint a császárné kegyvesztése már csak napok kérdése, és utána esetleg megtudhatjuk majd a teljes igazságot kicsapongásairól is. ■ SZT

Orvosra vár az orvostudomány!

A fölzárkózás esélyei

A minap Szíriában jártam egy orvos ismerősömnél. Azt tapasztaltam, hogy itt mind a közállapotok, mind pedig a kultúra helyzete sokkal kedvezőbb, mint mifelénk, Európában. Az arab mint közvetítőnyelv általánosan elterjedt: szír, görög, zsidó és perzsa szerzők műveinek sorát olvashatja az ember kitűnő fordításokban. Barátom több orvosi kéziratot is mutatott nekem. Arabul tanulmányozhattam a görög Nikétász nemrég írott sebészeti munkáját, melyben Gelénoszt és Hippokratészt kivonatolja: a szír keresztény szerző, Jahja ibn Szarafjun (vagy ahogyan nálunk ismerik: az idősebb Szerapion) orvosi enciklopédiáját; a perzsa Ar-Rázi, azaz Rhazes *Al-Hawi (Liber Continens)* című remekművét, amelyből mindent megtudhatunk a gyógyításról, amit csak érdemes; vagy Hunajn ibn Iszhák Galénosz műve elé írt remek bevezetőjét; a zsidó Asaph munkáiról nem is beszélve. Hadd hívjam föl a figyelmet arra, hogy Rhazast kivéve e szerzők egyike sem híve az iszlámnak, mégis megjelenhetnek! Mikor vendéglátóm a mai frank és szász orvosokról érdeklődött, szégyenszemre egyetlen nevet és művet sem tudtam említeni!

Ezen a helyzeten gyökeresen változtatnunk kell, másképpen örökké a Nagy Ázsiai Ház előszobájában maradunk. Fölzárkózásunk esélyei egyelőre, legalábbis az orvostudomány terén, egyenlőek a nullával.

Bölcs Bernardus frank szerzetes

■ ML

Turbánok, drágakövek, ajándékok

807, Bálint püspök napján (február 14.)

A frankok királyának, Nagy Károly császárnak a palotája igen nevezetes látogatás színtere lett. Nem volt még idegen küldöttség, amelyet nagyobb érdeklődéssel, égőbb kíváncsisággal várt volna az egész udvar, mint a mesés Keletről, Bagdad városából érkezőt. A nálunk is oly legendás hírű Hárún ar-Rasíd kalifa hivatalos követei megérkeztek a fővárosba a kalifa levelével és ajándékaival.

A távolról érkezett férfiaknak már az öltözete is nagy feltűnést keltett. Tarkaságuk, dús, csillogó díszeik gazdag, titokzatos hazájukról meséltek. Különösen a nagy fejtekercsek – az ő nyelvükön: turbánok – mérete és megszámlálhatatlanul sok csillogó drágakő dísze tűnt fel az udvari hölgyeknek és méltóságoknak. Mellettük a püspökök arannyal-bíborral ékes süvegjei és arany pásztorbotjai szerénynek tűntek. Csodálatot váltott ki a két követ folyékony görög beszéde, s az egyik latinul is beszélt, így nem volt szükség az izgatottan toporgó tolmácsra, aki különben is csak szírül tudott, arabul nem. A kölcsönös udvariaskodás után a tekintélyesebb turbánt viselő követ örömét fejezte ki afelett, hogy a világ két legnagyobb fejedelme, Károly és Hárún ar-Rasíd felvehette a hivatalos diplomáciai kapcsolatot. Meghívtak egy császári követséget Bagdadba e kapcsolatok kölcsönössé tételére. Megtisztelve érzik magukat – mondta –, hogy a béke és a bizalom csekély jeleit, a kalifa ajándékait átadhatják a nyugati világ nagy fejedelmének, Károly császárnak. Intésére a kíséretükben levő keleti szolgák egy nagy és egy kisebb ládát hoztak a trón elé. Fedelüket felnyitották, így láthatóvá vált, hogy a nagyobbikban kelmefélék, a kisebbikben aranytárgyak rejtőznek. A szolgák egyenként felmutatták tartalmukat. Csodálatos színű, anyagú és mintázatú kelmék, majd szőnyegek kerültek elő, mindegyik az ámulat önkéntelen felkiáltását váltva ki az előkelőségekből. A kisebbik ládában aranyedények, tálak, serlegek, gyertyatartók, mécsesek rejtőztek. A legnagyobb csodálatot egy ébenfa-elefántcsont játékterű arany sakk-készlet figurái váltották ki. Bámulatos ötvösmunkával a lovak sörényének minden szála külön ki volt dolgozva, szemük a fekete drágakő berakással valósággal csillogott. Egy újabb intésre a szolgák egy hatalmas szerkezetet cipeltek a császár elé. Az udvar egy emberként kiáltott fel a hatalmas méretű, csodálatos mű láttán. A nemesfémekből kidolgozott, várat formázó gépezet valójában egy 24 kapus időmérő óra volt. A császár felállt, és az emelvényről lelépkedve figyelmesen körbejárta a különös szépségű és nagyságú ötvösmunkát. Egy perc sem telt el, és megelevenedett a vár: a bástyákon keleti lovagok jelentek meg lándzsával-íjjal, az egyik kapu feltárult és egy lovas lépett ki rajta. Szájához emelte kürtjét, hangos jelet adott, erre a várban csodálatos zengésű harang kondult meg, tizenkétszer egymás után – ekkor valóban dél volt. A lovag ezután visszaügetett a várba, az érckapu finom csendüléssel bezárult mögötte.

Európa még soha nem látott ilyen tökéletes gépezetet. A lélegzet is elakadt bennünk, szinte nem is tudtuk ily rövid idő alatt befogadni azt a sok csodát, amit Kelet tárt ki előttünk. Miközben a császár megköszönte a valóban fejedelmi ajándékot, láttam rajta a gondot, amely befelhőzte örömét: vajon mivel tudná viszonozni a kalifának ezt a felülmúlhatatlan ajándékát. Az ajándék átadását követő kötetlen beszélgetésből kiderült, hogy Bagdadban szinte minden szabad polgár tud írni-olvasni, hiszen egy hithű mohamedánnak előírásszerűen kell tanulmányozni az iszlám világ szent könyvét, a Koránt, amely a próféta szavait ékes arab nyelven és írással tartalmazza. Láttam a pásztorbotos püspökök arcán a hitetlenkedéssel vegyült röstelkedést, hiszen némelyikük csak a nevét tudja az oklevelek alá firkantani.

A tudósítót teljesen lenyűgözte a történelmi pillanat: a két, egymástól távoli és egymást jóformán alig ismerő, hatalmas kultúra találkozása. És ha eltekint attól, hogy a keleti pogány Mahomet zavaros tanait vallja igaznak, egy pártatlan összevetés talán nem a birodalmunknak, nem Európának kedvezne... ■ P

A Julianus-expedíció

Úgy látszik, immár nemcsak Európában, hanem szerte a nagyvilágon magányos a magyar nép. Királyaik az utóbbi időben több őshaza- és testvérkereső expedíciót is támogattak, ám ezek hiába kecsegtettek eleinte kedvező eredménnyel, a történelem végül is drasztikusan közbeszólt.

Elsőként Ottó, Domonkos-rendi szerzetes kutatta társaival együtt, kereskedőnek öltözve három éven át az ázsiai részen maradt magyarokat. Találkoztak ugyan rokon népekkel, de az általuk bejárt földeken magyarokra nem bukkantak.

Ottó haldokolva érkezett vissza. Annyi ereje még volt, hogy tapasztalatait elmondja ifjú rendtársának, Julianus barátnak. Julianus az expedícióra megkapta egyházi hatóságának engedélyét. András király is örömmel vette annak lehetőségét, hogy megtalálják az őshazában maradt magyarokat, s a pannon hazába telepíthetik le őket. Julianusnak, aki negyedmagával készült fel a hosszú és veszélyes útra, IV. Béla király Konstantinápolyig katonai kíséretet és úti pénzt adott. Ám attól kezdve, hogy a katonák visszatértek, már csak hiányos értesülések érkeztek az expedícióról.

Matrika városában a király száz felesége közül az első kegyesen fogadta őket, és minden jóval ellátta a barátokat. Ezután heteken, sőt hónapokon át étlenszomjan vándoroltak a pusztaságban, távol minden emberlakta településtől. Hogy közülük valaki célhoz érhessen, ketten visszatértek.

A szaracénok Bunda nevű városában meghalt Julianus társa. Ő maga akkor egy szaracén pap szolgálatába állt, azt remélve, vele eljuthat az általa magyarlaktának vélt földre. Így talált rá az Etil folyó mentén élő magyarokra. E magyarok örömmel fogadták. Beszédüket megértette. Tudtak róla, hogy népük hajdan szétvált, de azt nem tudták, merre telepedett le a magyarság másik fele.

Julianust hiába marasztalták. Haza kellett sietnie a fenyegető tatárjárás hírével. Betegen érkezett haza, de néhány év múlva ismét visszatért. Ekkor már nem talált magyarokat. A tatárok mind egy szálig felmorzsolták őket. ■ **CSZ**

Marco Polo, a világjáró diplomata

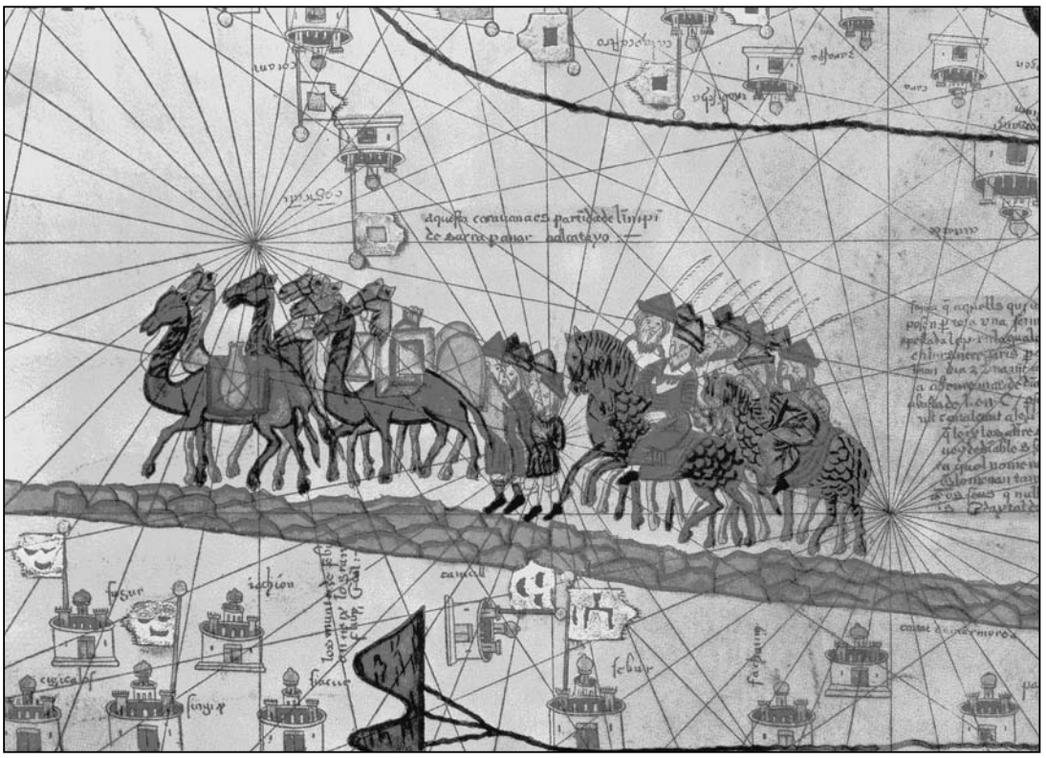

A felfedezők karavánja India felé tart

A velencei patrícius kereskedő Polo testvérek 1271-ben magukkal vitték második távol-keleti útjukra Niccolo tizenhét éves fiát, Marcót is. A több évtizedes utazás során lélegzetelállító és nemegyszer veszélyes kalandokban volt részük. A diplomáciai küldetésben is járó utazók útvonala Palesztinán és Perzsián át a messzi Kínába vezetett.

A mongol fennhatóság alatt álló Kína uralkodója, a rendkívül művelt és felvilágosodott Kubláj kán szívesen nyújtott segítséget a távoli utazóknak. A pápai megbízólevéllel rendelkező Marco Polo így eljuthatott a hatalmas birodalom számos, európai ember számára korábban ismeretlen és titokzatos részébe. Küldetését befejezve Hátsó-Indián, a Maláj-félszigeten és Elő-Indián át, Konstantinápolyt érintve hajózott vissza Velencébe. Ez a több mint két évtizedig tartó kalandos utazás rengeteg új ismerettel gazdagította az európai kultúrát. Módosított bizonyos a Földről alkotott korábbi elképzeléseket is, minekután a földrajzi távolságok jóval nagyobbnak bizonyultak a feltételezéseknél.

Az utazás élményeit megörökítő emlékiratot Marco Polo egy genovai börtönben diktálta le rabtársának, miután rövid katonáskodás végén fogságba esett. Az írás hatalmas népszerűséget szerzett számára, ám az élmények hitelességét sokan kétségbe vonják. A nagyközönség mindmáig a fantázia termékét látja a műben. ■ **L**

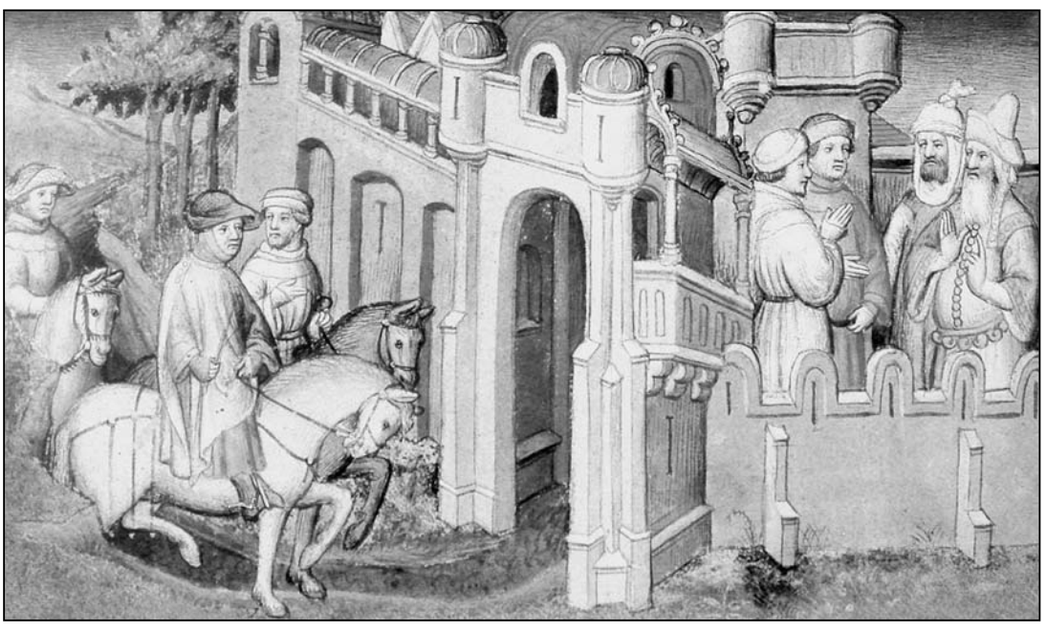

Marco Polo Hülegü kán embereivel találkozik

GYÁSZJELENTÉSEK

Elhunyt **Sweyn Estriddson**, az utolsó dán viking király. Emlékét őrzi barátja, Brémai Ádám, az érsek, a beszélgetőtárs, a sok erkölcstelenség megbocsátója, és a száznál is több gyermek – mind balkézről való, akik közül máris többen törnek atyjuk örökébe.

♦

Normandiai száműzetésében meghalt **Ethelred, a Készületlen**, angol király, Sweyn örökké vesztes vetélytársa, aki minduntalan danegeld (sarcpénz) árán akarta megvenni a békét országának. Emlékét átkozzák a szenvedők, akiknek a több 100 ezer forintnyi ezüst váltságdíj a kenyeret vette el családjától.

♦

Mély részvéttel tudatjuk népünkkel, hogy **Szent Olaf** norvég király, ezen a néven a második, aki a kereszténységet bevezető elődjéhez méltóan szent életű nagy uralkodó volt, száműzetésében, miután Nagy Knut dán király hódításai elől orosz földre menekült, 1030-ban elhunyt. Benne a norvég nép mától az ország védőszentjét tiszteli.

♦

Ibn Gabirol, más néven **Salamon ben Jehuda ibn Gabirol (Avicebron)**, spanyol héber költő, *Az élet forrása* című mű szerzője 1057-ben, Valenciában, tragikusan fiatalon elhalálozott. A feltételezések szerint egy féltékeny arab költő ölte meg, majd elásta egy fügefa alá. ■

A dühös gyám kiheréltette a csábítót

Abélard, korunk talán legnagyobb hittudósa, majdnem életével fizetett bűnös szenvedélyéért! Köztudott, hogy annak idején Fulbert kanonok felkérte őt szép és okos unokahúga tanítására. Sajnos Abélard a meghitt órákat nemcsak a Biblia és a szentek életének tanulmányozására fordította, hanem közben intim kapcsolatba került bájos tanítványával, Heloise-zal. Bűnét némileg enyhíti, hogy utólag titokban feleségül vette a lányt. De még így sem érezhették biztonságban magukat Fulbert kanonok ádáz haragjától, ezért Abélard kolostorba küldte ifjú hitvesét. A bosszú azonban így is lesújtott: Fulbert kanonok felbérelt emberei szörnyű büntetéssel sújtották Abélard-t: titokban, az éj leple alatt megfosztották férfiasságától, amely a bűnre vitte őt!

Igaz, Abélard bűnt követett el Fulbert kanonok ellen, de az ő megbocsáthatatlan, önbíráskodó, szörnyű tette is égre kiált! Példás büntetés kell, mielőtt még teljesen eluralkodna a „szemet szemért, fogat fogért” elve! ■ **M**

Ima közben érte a halál

Thomas Becket canterburyi érsek, miután az egyház és az állam hatalmi fensőbbségéről folytatott vitában összeütközésbe került urával, a dicsőséges II. Henrik királlyal, galád merénylet áldozata lett: székesegyházának oltára előtt, ima közben, orgyilkosok oltották ki életét. *(1170)* ■

BŰNÜGYI KRÓNIKA

Áldozócsütörtök előtti pénteken (május 13-án) a doerhilli templom káptalanjában tartott törvénykezés során az alábbi ügyekben hozott ítéletet a worcesteri egyházmegye esperese:

♦

Roger le Gardiner Lucy de Cokerrel bujálkodott. Mindketten beismerték tettüket, megbánták azt; a szokásos módon megkorbácsolták őket.

♦

A birminghami **Henry le Compere** többször paráználkodott Richard, a fazekas leányával, Izabellával. Mindketten csökönyösen tagadtak. Büntetésként kiközösítették őket; ezután beismerték bűnüket, amiért is megkorbácsolták őket.

♦

Thomas Louchard bottal bántalmazta feleségét. Büntetésként a piacon megkorbácsolták.

♦

John Colnies, egy házas ember Anges Smallal házasságtörést követett el. Tagadta tettét. Az asszony beismerte bűnét, ezért kétszer megkorbácsolták a piacon. A férfi ezután megtört, és ő is hasonló módon bűnhődött meg vétkéért.

Ezen a napon egyébként még 64 paráználkodót ítéltek el – mindet korbácsolásra. ■ **MT**

Szombatszegők

Már bevégződött a szombati istentisztelet az esztergomi zsinagógában, és a hitközség tagjai a kapu előtt beszélgettek, amikor több zsidó kereskedő érkezett Mainzból, árukkal megrakottan. Az este jótékony sötétje sem rejthette el azonban a szombat megszegőinek vétkét. A helybéli izraeliták nagy felháborodással vették az eset hírét, hiszen öregeik emlékezete szerint – bár már 63 esztendő telt el az 1000. óta – ilyesmi náluk még nem esett meg. A hitközség tagjai ezért jogosnak vélik, hogy a rabbi haragjában megbotoztatta a szombatszegőket. ■ **PNP**

Királykoncolás

IV. Béla király feldühödött hívei – a tatárokkal való cinkosságot gyanítva – kegyetlenül meggyilkolták Kötöny kun királyt és főembereit. A kunok körében zavargások törtek ki, majd tűzzel-vassal pusztítva kivonultak az országból. ■ **M**

A P R Ó H I R D E T É S

SZOLGÁLTATÁS

A legkülönbözőbb keresztek és Krisztus-monogramok tervezését és kivitelezését vállalja a velencei Parvo fivérek, Gregorio és Sebastiano műhelye, a Canale Grandén, a Rialto-hídtól 40 evezőrúdlökésre. Alapkínálatunk (balról jobbra): 1. körkereszt; 2. T-kereszt (crux commissa); 3. hurkoskereszt (crux ansata); 4. görög kereszt (crux quadrata); 5. latin kereszt (crux immissa); 6. András-kereszt; 7. villáskereszt; 8. pátriarkakereszt; 9. pápakereszt; 10. orosz kereszt; 11. mankós kereszt; 12. jeruzsálemi kereszt; 13. máltai kereszt; 14. csillag alakú Krisztus-monogram; 15. közönséges Krisztus-monogram; 16. monogrammatikus kereszt (crux monogrammatica). Egyedi kívánságra új variációk tervezését is vállaljuk!

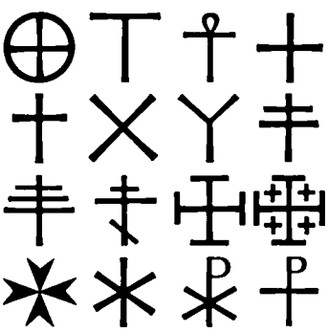

ÁLLÁS

Arab–latin szakfordítók kerestetnek! Toledóban I. Rajmond püspök fordítóiskolájában várjuk azokat, akik kedvet éreznek az arabból latinra történő fordításhoz. Iskolánk fordítói voltak, akik 1143-ban befejezték a Korán latinra való átültetését. Egyikük, Robert of Chester 1145-ben elkészült al-Hvárizmi algebrájának első fordításával is. Ám fordításra várnak még klasszikus görög művek, melyek csak arabul vagy értékes arab kommentárokkal maradtak fenn. Vissza nem térő alkalom! Fordíthat Arisztotelészt, Ptolemaioszt, Euklideszt, Galénoszt és Hippokratészt, a legjobb arab kommentárokkal al-Fárábi, al-Fargháni és Ibn Rusd tollából. A jelentkezéseket a szerkesztőség címére kérjük, „Görög–arab–latin” jeligére.

Ács, kőműves, kőfaragó mesterek, figyelem! IV. Béla magyar király – a tatárjárás elmúltával országába visszatérve – várja jelentkezéseteket, Magyarországon felépítendő várak munkálataihoz! Szállást, étkezést biztosítunk, fizetés megállapodás szerint. A bérek kifizetésére a király feleségének, a bizánci Laszkarisz Máriának gazdag hozománya a fedezet! ■

Fel a fejre!

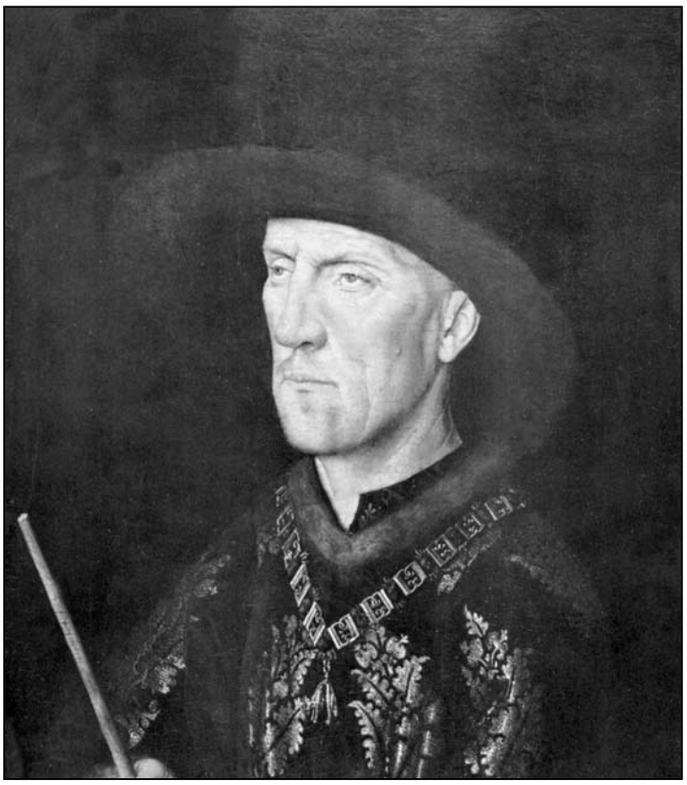

Mint köztudomású, Burgundiában 1300 óta törvény tiltja, hogy a főrangúak fedetlen fővel járjanak az utcán. Lehet, hogy a kalaposlobbi járta ki magának ezt a rendelkezést, mindenesetre nyomában – mi sem természetesebb – erősen fellendült a forgalmuk. S „ha már kötelező, legalább legyen változatos" alapon rendre új meg új fazonokat, divatokat diktálnak. Jellegzetes és divatos fejrevalók: a csuklya – s ennek turbánszerű változata –, a széles karimájú, magas tetejű kalap, valamint a piros csücskös sapka.

Mellesleg igen gyakran változik a haj- és a szakálldivat, a sima áll és a szakáll szinte egyformán kedvelt. Bár a szakállviseletet néha városi tanácsi rendeletek tiltják, az ilyesminek általában – főleg ami a királyokat illeti – nemigen van eredménye. Legfeljebb az hozhat változást, hogy a hölgyek mostanában inkább a sima állat és a göndör fürtöket kedvelik lovagjaiknál.

A hölgyek változatos fejdíszeket viselnek: ruhatáraikban egyaránt megtalálhatók az egész fejet beburkoló főkötők, a fémből készült hajhálók és a „henninek", e hosszú, süveg formájú – olykor azonban kétszarvú vagy éppen szív alakú – főfödők, melyek csúcsáról hosszú fátyol hullik alá.

Különös – és sajnálatos – szokás terjed a fiatal lányok körében: homlokuk, halántékuk felett gondosan leborotválják a hajukat, sőt kiszedik a szemöldöküket is! E korántsem mindenkinek előnyös divat Itáliából indult botor hódítóútjára. Oly bolond divatnak tűnik, hogy lefutása után aligha számíthatni valaha is feléledésére. ■ M

Rendelet a lábbelikről és nemesi öltözékekről

Újabb szabályozás jelent meg divatügyben – ezúttal a cipők hosszáról. Eszerint a burgundi hercegek a lábuknál két és félszer, főnemesek kétszer, lovagok másfélszer hosszabb cipőorrot viselhetnek. Gazdag polgárok duplájára, szegény emberek csak fél lábnyira hosszabbíthatják meg cipőjüket. A fenti rendelet ellen vétőket komoly büntetésekkel sújtják. Itt mondjuk el: biztos forrásból értesültünk róla, hogy rendelet készül a miparti viselet szabályozásáról is. Mint tudjuk, az ilyen viselet jellegzetessége az, hogy a ruhát egy függőleges, vízszintes vagy ferde vonal két – színre és formára különböző – részre osztja. A jobb és a bal oldalnak sokszor még a szabása is eltérő (például az egyik ujj szűk, a másik viszont bő). A későbbi büntetések elkerülése végett már most nyomatékosan felhívjuk az érdekeltek figyelmét, hogy az ilyetén öltözék viselése nemesi kiváltság: a nép egyszerű gyermekeinek ilyesmit hordani szigorúan tilos! ■ M

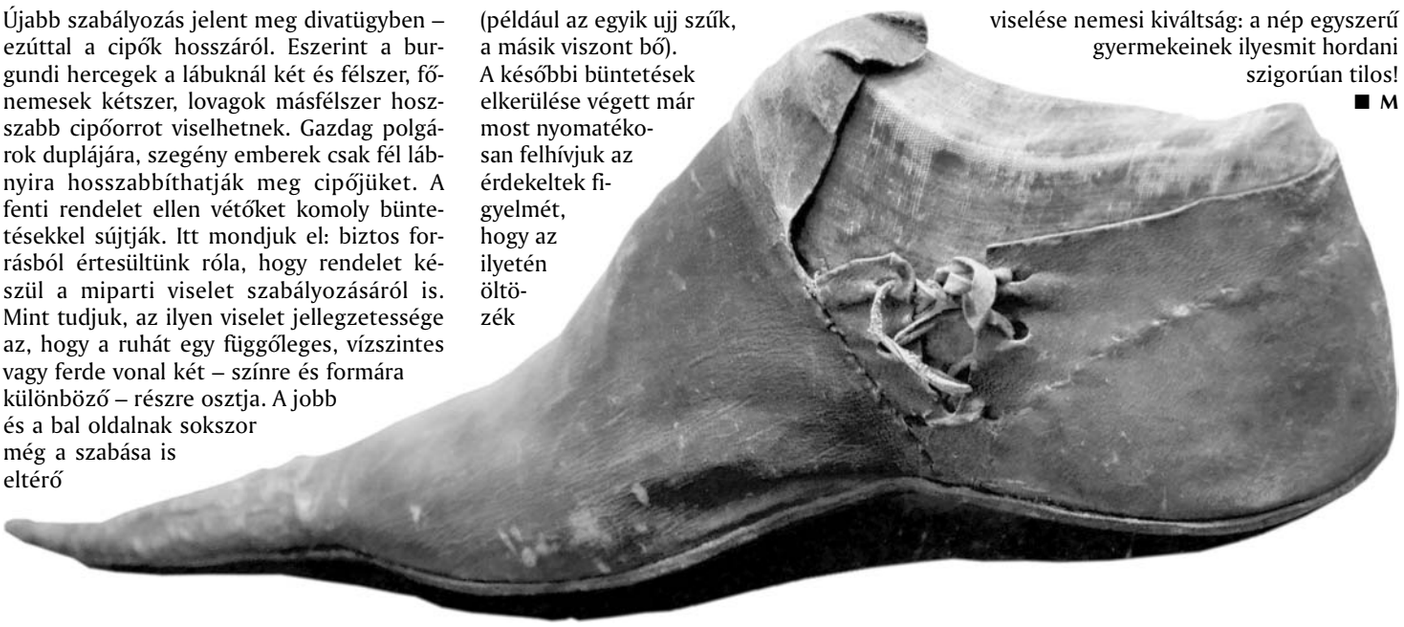

A képek forrásai

Bibliothèque Nationale de France ■ Deutsches Dokumentationszentrum für Kunstgeschichte – Bildarchiv Foto Marburg ■ Euratlas.org ■ Jósa András Múzeum, Nyíregyháza ■ Közlekedési Múzeum ■ Magyar Nemzeti Galéria ■ Magyar Nemzeti Múzeum, Budapest ■ Norman B. Leventhal Map Center at the Boston Public Library ■ Országos Széchényi Könyvtár, Kézirattár ■ Országos Széchényi Könyvtár, Régi Nyomtatványok Tára ■ Reverb Productions Kft. ■ Special Collections, University of Houston Libraries, UH Digital Library ■ SzemTanú Alapítvány, Fotóarchívum ■ Szépművészeti Múzeum ■ Universität Innsbruck

Almásy György: *Vándorutam Ázsia szívében,* Budapest, 1903 ■ Emilio Castelar: *La revolución religiosa,* Barcelona, 1880–83 ■ Fernando Patxot y Ferrer: *Las glorias nacionales,* Madrid, 1852–54 ■ Francisco Serrato: *Cristobal Colón: historia del descubrimiento de América,* Madrid, 1893 ■ *Histoire génerale de la médicine, de la pharmacie, de'l art dentaire et de l'art vétérinaire,* Paris, 1936–38–49 ■ Joseph Clayton: *The rise of the democracy,* London, 1911 ■ Knight's American Mechanical Dictionary, Boston, 1876 ■ Karl Köhler: *A history of costume,* New York, 1930 ■ Lewis Stephen Pilcher: *The Mondino Myth,* Medical Library and Historical Journal 4 (1906) ■ Dr. Thanhoffer Lajos: *Anatómia és divat. Három népszerű előadás,* Budapest, 1901 ■ Charlotte M. Yonge: *Young Folks' History of Rome,* Boston, 1880

E. Pluribus Anthony ■ Tyler Bell ■ Benyó Tibor ■ José Luiz Bernardes Ribeiro ■ Jim Capaldi ■ Fabien Dany ■ Afshin Darian ■ Francisco Díez ■ Jonathan Dresner ■ James Emery ■ F. Dózsa Katalin ■ Neither Fanboy ■ Bernard Gagnon ■ Luis García ■ Hapák József (Magyar Nemzeti Múzeum) ■ Jeff Hart ■ Christian Haugen ■ Hidán Csaba ■ Hszüan Csö ■ Jean-Marie Hullot ■ Dennis Jarvis ■ Dylan Kereluk ■ Jerzy Kociatkiewicz ■ Frank Kovalchek ■ Kővári Anett ■ Pavel Krok ■ Ken Lund ■ Mike Martin ■ Márton A. András ■ Márton András ■ Márton László ■ Seth Mazow ■ Craig Morey ■ Kunal Mukherjee ■ Marie-Lan Nguyen ■ Mitschell Nicholas ■ Guillaume Piolle ■ Pierre-Retlaw Snellac Selim ■ Walter Rodríguez ■ Sarathi Sahana Parta ■ Ian Scott ■ Heinrich Stürzl ■ Tasnádi József ■ Olaf Tausch ■ Robinet Testard ■ Roger Wallstadt ■ Tony Wassermann ■ Paul Williams ■ Steven Zucker

Köszönetnyilvánítás

Köszönetet mondunk a könyv megjelenéséhez nyújtott segítségért Ágoston Alexandrának, Gergely Lászlónak, Marton Veronikának, Nádor Juditnak, Orbán Gábornak, Rádai Ilonának, Varga Juditnak és Záhonyi Enikőnek.

Köszönettel tartozunk a korábbi, újságformátumú SzemTanú szerkesztőinek és munkatársainak: Borókai Gábornak, Dudás Lászlónak, Faragó Melindának, Gróf Erzsébetnek, Hegedűs Andreának, Kertész Juditnak, Molnár Csikós Virágnak, Nádai Ferencnek, Pajor-Gyulai Lászlónak, Schreiber Györgynek, Sulyok Miklósnak, Szakonyi Péternek és Wirth Péternek.

A *SzemTanú* újszerű történelemszemlélete merőben eltér attól, amit megszoktunk – olvasóinak megmutatja, hogy a történelem nem azonos valamiféle poros múlttal, hanem egymást követő jelenek sorozata. Az egyetemi tanárokból, kutatókból és szakértőkből álló kiváló szerzőgárda írásai érdekfeszítő stílusban festenek sokszínű képet a választott korszakról.

A könyv újdonsága abban rejlik, hogy a mai újságok nyelvezetét, rovatneveit, arculatát alkalmazza régmúlt idők történéseinek bemutatására. Ezzel a szellemes fogással eléri, hogy hitelesen, mégis játékos, szórakoztató, sokszor humoros formában hozza közelebb a történelmet az érdeklődőkhöz.

Olvashatunk benne exkluzív interjút többek között Pilátussal és Kolumbusszal, oknyomozó riportot Attila temetéséről, beszámolót a pápa és az angol király zavaros ingatlanügyleteiről, elemzést a Római Birodalom gazdasági stabilizációs programjáról vagy hirdetést egy 9. századi kínai buddhista kolostor nyomdai szolgáltatásairól. A *SzemTanú*ban megtalálhatók a kedvenc újságainkból ismerős rovatok, mint Politika, Gazdaság, Gasztronómia, Divat, Társasági hírek, Orvosi tanácsok, Várható időjárás, Tudomány, Környezet, Sport, Kultúra, Slágerlista, Bestsellerlista és még sok más.

A *SzemTanú – Történelem napilapstílusban* sorozatnak indul, első kötete a Kr. e. 100 – Kr. u. 1500 közötti korszak magyar és nemzetközi eseményeit ismerteti 224 oldalon, több mint 600 témakörrel, mintegy 300 illusztrációval.

ISBN 978-963-219-816-3
9 789632 198163

4990 Ft
www.szemtanu.hu